

Izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne.

Uredništvo in upravništvo
»Zarje«
v Ljubljani,
Dalmatinova ulica številka 3.

Sprejemajo se le frankirani dopisi. Rokopisi se ne vračajo.

ZARJA

Socialistično glasilo.

Posamezna številka stane 1 Din

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom 4 Din mesečno. Za Nemčijo 5 Din., za drugo inozemstvo in Ameriko 6 Din.

Reklamacije so poštne proste.

— Oglasi po dogovoru. —

Proletarci vseh dežel,
združite se!

V Ljubljani, v soboto 23. septembra 1922.

Ne demagogija, resno delo vodi k zmagi!

Kriza vlade.

Ministrski predsednik gospod Pašić prebiva zunaj države in javnost prav nič ne ve kje in kaj dela. Na Češkem biva, odpotoval je v Pariz, v London in nazadnje pa še vedno čepi v Pragi. Kdor čita takele vesti, si mora misliti, da je gospod Pašić malomaren, nebrižen. Toda Pašić si misli, kaj javnost, kaj, če godrnjate, kaj, če sklicujete kongrese intelektualcev in se pripravate, kdo sme na kongres, kdo ne! To, hm, to opravite le sami; ko si boste dovelj oglodali rebra in kosti, pa pridem in boste mislili, da sem jaz vaš mesija. Taki ste, poznam vas, brez resnobe ste. In delali bomo dalje, če vi ne boste hoteli, bodo pa drugi, vsaj jih imam v rezervi.

Ne vemo, če misli Pašić res tako ali ne, zdi se nam pa, da če bi drugače mislil, bi hitel domov in koval in varil koalicijsko. Da bi bil v važnih državnih stvareh toliko časa nujno zadržan zunaj, tega ne moremo verovati.

In glej! Kongres intelektualcev je povzročil res polemike med demokrati. Listi in političarji naglašajo, da mora dr. Ribar odložiti predsedstvo narodne skupščine, Davidović pa predsedstvo demokratske stranke. Z vsjo odločnostjo zahteva to tudi Pribičević. Uspeh kongresa se pa v štirinajstih dneh še ni pokazal, čeprav je vsa javnost pričako-

vala od njega več konkretnosti. Grozila je nevarnost demokratom, da se razcepijo. Ker so pa v vladi ter jim je ta kombinacija mogoča edino, če ostanejo složni, so pričeli velikansko propagando za konsolidacijo svoje stranke. Prav verjetno je, da sedaj še ne pride med njimi do dejanskega razkola, čeprav je zasekana v stranki nezacepljena rana.

Demokrati napenjajo zadnje sile, da ostanejo konsolidirana vladna stranka. Nedemokratski listi pa vedo povedati, da je bližnja vladna kriza gotova stvar, ki se je ne da več prepričati.

I seveda tudi radikalcem ne bi bilo všeč, če bi morali iskati za vladanje druge družabnike, ker jim nobena druga stranka ne bi delala takih uslug kakor jim jih delajo demokrati.

Pojavlja se tudi Protić v ozadju, ki pa presoja položaj kot malo važen in ne pričakuje posebnih izprememb v tem trenutku, ker ni nobenega političnega pristiska, ki bi ga bil človek pričakoval od kongresa intelektualcev.

Državljeni pričakujejo krizo z napetostjo, ker se dogajajo pod sedanjim režimom gorostanosti, ki bi bile povsod drugod, kjer imajo ustavo in urejene meščansko-buržuazne razmere, nemogoče.

Razvoj orientskega vprašanja.

Domišljavi Grki so pričeli vojno z angorsko vlado v Mali Aziji. Zavzeti so hoteli Anatolijo, pa jih je Kemal paša do dobra potolkel in pregnal iz Male Azije. Po zmagi je postal pohlepen tudi Kemal paša, ki zahteva zopet Carigrad in del Tracije do reke Marice na Balkanu.

Z zmago Turkov je stopilo orientsko vprašanje zopet v ospredje, ker se tam križajo angleški in francoski interesi.

Po vojni se je sklenilo na verzajlskem mirovnem kongresu, da prevzame protektorat nad Sirijo v Aziji Francija, na Balkanu pa se je naslonila Francija na Jugoslavijo, na Bulgarijo pa Anglija, tako, da imata obe državi dobro kontrolo na Balkanu. V Aziji se je pa Anglija polastila vsearabskega gibanja ter s tem dobila vpliv v Siriji, Francija

pa ni imela nobene prilike, da bi se tudi uveljavila. Zaraditega vidimo, da se Francija veseli Kemalove zmage, da je Turke med vojno podpirala, dočim se Anglija boji, da dobe Turki zopet oblast nad Carigradom in morskima ožinama pri Carigradu. Angleži vedo, da velika Rusija v več kot sto letih ni mogla izvojevati prostega prehoda skozi Dardanelle. Zaraditega je Anglija proti vsakršnim koncesijam Turčiji, ker bi s tem izgubila sama vpliv v Orientu, dočim bi Francija in Italija s pomočjo ojačene Turčije pridobili na vplivu. Med grško-turško vojno je Italija že predlagala orientsko konferenco, ker bi bila rada posredovala med Grčijo in Turčijo, toda Anglija je konferenco odločno odklonila in s tem onemogočila posredovanje Italije, ki je hotela do-

biti vpliv in eventualno koncesije v Orientu. Beneška konferenca se ni vršila.

Zveza narodov stoji odločno na stališču, da Turčija ne sme podvzeti v Evropi nobenih korakov. Z zavidljivim očesom pa gledata te dogodke Bulgarska in Jugoslavija, ki sta moralno primorani podpirati Grke proti Turkom, dasi bi sami najrajše zavojevali Tracijo, da dosežeta morje: Bulgarija Dedeagač, Jugoslavija pa Solun. Pozabiti ne smemo pri tem, da je antanta sklenila izgnati Turke iz Evrope, razdeliti evropsko turško posest ter ji pustiti v Mali Aziji kos zemlje. Del Male Azije pa je bil prisojen Grčiji. Poleg tega je hotela antanta, kar je bila tudi zahteva Wilsona, povečati samostojno Armenijo. Sedaj so s turško zmago prekržani vsi računi, kolikor niso bili že prej. Islamu ali turškemu verstvu pripada 240 milijonov ljudi, ki so versko fanatični ter smatrajo Carigrad za svoje središče. Po vseh turških provincah se ponavljajo upori, o katerih antanta nič ne poroča, ter je nedvomno,

da, če bo antanta prekruto zalila čut Mohamedancev, da še dolgo ne bo miru ter da utegne postati muslimansko vprašanje nov povod za vojno v Orientu, ki se raztegne na Azijo, Evropo in Afriko.

Najnovejša poročila povedo, da so Anglija, Francija in Italija dale Jugoslaviji in Rumuniji nalog, da ustavita eventualni pohod Turkov v Evropo.

Koliko je na tem resnice, bodo pokazali bližnji dnevi. Vsekakor pa moramo najodločneje protestirati proti vsakršni vojni, ki ni nič drugega kakor vojna za zahodne kapitaliste, katero naj bi vodile države, ki so čez ušesa zakopane v dolgove ter bi bila vojna ne glede na ljudske in imovinske žrtve nova katastrofa za balkanske, eventualno tudi za druge narode. V orientski kampanji ne vidimo drugega kakor pohotnost imperialističnega kapitalizma, ki hoče v svoji prešernosti prevladati v jugovzhodni Evropi in v zahodni Aziji.

Zaraditega pozor!

Eden gradi, eden podira!

Dne 15. t. m. se je vršila v Ljubljani v prostorih trgovske in obrtne zbornice konferenca industrijev. Na konferenco je bil povabljen trgovinski minister g. dr. Omer Vulović, ki se je povabilu odzval, čeprav je šele dva tedna prej, ob otvoritvi drugega ljubljanskega velesejma, govoril pred industrije o pomenu razvoja industrije v Sloveniji.

Pozdravljamo razvoj industrije, ker, kakor smo že večkrat naglašali, je pospeševanje industrije v naših krajih vitalnega pomena.

Pa pustimo gospoda ministra za trgovino v miru, ker je na konferenci industrijev obljubil, da se bo brigal, da odpravi nedostatke, med katerimi so carinske težkoče prav posebno važne, ker se kupiči po carinarnah po 15 do 20 tisoč pošiljk, ter morajo trgovci in industrije, preden dobe svoje blago iz carinarn, čakati večkrat po dva do štiri mesece. Izjavljal je, da se mu zdi razvoj industrije v Sloveniji važna zadeva, priporočal pa je obenem, da naj industrije pospešujejo industrijo tudi v južnih delih države.

Industriji se zahtevali od ministra mnogo, med drugim tudi znižanje direktnih davkov ter pospeševanje indirektnih davkov, ker vedo, da država rabi denar, in sicer zato, da se nalože davki konsumentom, torej delovnim in mezdni ljudem. Tudi v ta namen jim je minister Vulović obljubil svojo pomoč.

Gospod minister za trgovino in industrijo dela, pomaga kapitalistom in gradi!

Sodrug! Ali ste pa kdaj slišali, da bi minister za socialno politiko prišel na kongrese in posvetovanja strokovnih organizacij? Niti o socialnih zavodih se ni posvetoval z delavskimi organizacijami! Izdaja zakone in naredbe, ne da bi zaslišal interese. Ko je pričel akcijo zoper draginjo, je povabil velemline, veletrgovce in bankirje, ne pa prave interese. Sedaj namerava izvesti na delavske stroške brezposelne podpore in azile za potujoče delavce, a interesov, delavskih organizacij ne vprašuje niti za mnenje. Pač pa socialno zakonodajo dosledno demontira. Minister za socialno politiko dela ravnatoko kakor načelnik ljubljanske kurilnice držav-

LISTEK.

F. E.:

Dalje.

Zgodovina socializma v Srbiji.

S tem se začne druga doba Markovičevega javnega delovanja, ki stoji popolnoma pod vplivom naukov modernega znanstvenega socializma, zlasti Marxa in Engelsa. To je jasno videti iz vseh neštevilnih člankov, ki jih je napisal v teh letih, kakor n. pr. „Poraz pariške komune“, „Beli teror“, „Delavsko vprašanje“ (napisano po „Komunističnem manifestu“) itd. Njegovo nasprotje do pristašev ruskih „narodnikov“ je postalo tako ostro, da so ga izključili celo iz „Srbske socialistične stranke“, ki so jo osnovali l. 1877. v Zürichu nekateri mladi srbski bakunisti, pozneje zvesti hlapci vladajoče reakcije. Oborožen z znanstveno metodo modernega socializma se je vrgel potem z vsem ognjem v boj in vzel pod svoj kritični nož vse panoge tedanjega srbskega javnega, zlasti pa političnega življenja. Videč nizko gospodarsko stopnjo, na kateri je stala tedanja Srbija in pomanjkanje kapitala se je zavzel za osvajanje drug, strokovnih šol in denarnih zavodov, ki bi očezlo gospodarsko dvignili, le žal, da tedanja srb-

ska javnost še od daleč ni bila zrela za uresničenje njegovih idej, vsled česar so ga proglašali eni za utopista, drugi pa za oportunisto, dočim je bil Marković samo dosleden marksist in socialist.

Takoj po prvem svojem nastopu je pa opazil, da je eden predpogojev za gospodarski napredek dežele — politična svoboda ljudstva. Z vsjo silo se je zavzel zato za politično samoupravo ljudstva in vzklika celo: „Vprašanje samouprave — to je vprašanje kruha.“ Ostro žigosa centralistični birokratizem, ki ovira ves napredek ter kaže na velike zapadne demokracije, ki se tudi gospodarsko neprestano dvigajo. Zahteva, da se uvedejo okrožne skupščine z obširnimi kompetencami in da se da tako občinam, kakor tudi srezom popolna samouprava. Politična svoboda in samouprava bi vodila, kakor rečeno, do gospodarskega napredka, ki bi rodil kapitalizem, oblikoval delavski razred in njega razredna organizacija bi konsekventno pripravljala socialno revolucijo, ne z nasiljem in bajoneti, temveč s tem, da bi ji večina naroda sama poverila oblast. Vzporedno z gospodarskim, političnim in kulturnim napredkom naroda bo pa treba urediti tudi razmerje do sosednih narodov in državic in Marković se izjavlja v tem pogledu za federativno državno zvezo vsen-

balkanskih narodov, ker smatra, da je samo taka politična tvorba zmožna trajnega življenja.

To so na kratko glavne misli Markovičevega programa. Da bi te svoje ideje razširil, je iskal zvez s somišljeniki po Srbiji, Vojvodini, Bosni, Dalmaciji in Bolgarski. Že zgodaj je nameraval osnovati posebno socialistično stranko, a kot trezen in realen duh je dobro vedel, da more biti ta šele „lod smotrenega vzgojnega dela. V to svrhu je posvetil glavno pažnjo socialističnemu tisku, nato pa gospodarskim organizacijam. Ker proletarijata v zapadnem pomenu besede tedanja patriarhalna in kmetiška Srbija še ni imela, se je naslonil Marković predvsem na mlado izobraženstvo, med katerim mu je prebil led že Ž. Žujović. Stojč pod silnim utisom Internacionale, je začel izdajati že sredi l. 1871. popolnoma socialističnega „Radnika“, ki je bil naravnost vzorno pisan in urejevan. Jasno je pa, da se tak drzen poizkus še ni mogel obnesti, vsled česar je list že naslednje leto vsled materialnih težkoč propadel. V naslednjih letih je izdajal potem Kragujevcu še „Javnost“, „Glas javnosti“, „Osvobojenje“ in „Staro osvobojenje“, a v kolikor ga niso trle materialne težkoče, mu je delala neprilike policija, tako, da ni mogel izhajati nobeden dolgo.

nih železnic, ki pošilja ključavnice čarje v Dravljah po vsak posamezni kos, ki ga rabi pri lokomotivah, da ga demontirajo s strojev v Dravljah. Zato vidiš v Dravljah vrste lokomotiv, ki se ti s posmehom reže v lice, oropane posameznih delov. Kakor te lokomotive v Dravljah, tako je naša socialna zakonodaja!

Angleški ministri, francoski, italijanski, češki, avstrijski, predsednik Zedinjenih držav itd., vsi ti se pogajajo z delavskimi organizacijami, sprejemajo njih predloge ter jih upoštevajo. Pri nas pa minister za socialno politiko ignorira vse delavske organizacije ter svojevoljno

demontira socialne ustanove na predloge in v interesu socialnim interesom delavstva nasprotnim interesom. Demontiral je osemurni delavnik, celjsko inspekcijo dela, rudarski pokrajinski sklad itd.

Ako bi se delavstvo zavedalo svoje moči, bi klicalo ministra za socialno politiko na odgovor ter mu povedalo, da je to ministrstvo osnovano za pospeševanje socialne zakonodaje in socialnih ustanov. Ker se pa delavstvo tega ne zaveda, bo minister za trgovino in industrijo pridno montiral, minister za socialno politiko pa še dalje demontiral.

Mentor.

Draginja narašča.

Vrednost krone se je bila dvignila od 1.30 na 1.95 K. Z vriskom so sprejeli zlasti vladni listi ta pojav, kakor bi ne vedeli, da je to le pojav, ki ga je povzročila spekulacija. Tudi nekatere potrebščine so padle v ceni, kar nas pa ne sme navdajati z nado, da se nam bližajo zlati časi cenega življenja.

Draginja je pričela rasti že med vojno, vendar je pa vsakdo mislil, da draginja pozneje popusti. V tem pa se je uveljavila po prevratu državna gospodarska politika z uvedbo svobodne trgovine, prostim uvozom in izvozom, odpravljen so bile vse aprotivacije in denar se je tiskal, kolikor se ga je rabilo. Vse to so vzroki, ki so tirali v današnje življenske razmere.

Jugoslavija je razmeroma bogata država v pridelovanju življenskih potrebščin, zlasti živil. Prideluje se pri nas živil za izvoz, za domači in zunanji trg. Ker so pa valutne razlike velike, ne more konkurirati Amerika ali Anglija z žvili, v Rusiji se pa premalo pridelava, zato nastopa naš producent kot monopolni trgovec, ki dobi trg za svoj pridelek daleč naokolo, doma in zunaj meja. To je en vzrok, ki pospešuje pri nas draginjo življenskih potrebščin. V tej stroki ni nobene konkurence ne na domačem pa tudi na inozemskem trgu.

Nadaljni vzrok draginje je, ker več blaga uvažamo kakor izvažamo. Po našem denarju se zunaj malo vprašuje, dočim mi tuji denar rabimo v večji meri. Zlasti obremenjuje naše gospodarstvo neomejeno uvažanje luksuznega blaga. Slednjic pa pada vrednost denarja tudi zaradi tega, ker se ga vedno več tiska. Danes je naš denar mnogo manj vreden kakor je bil ob koncu vojne. Denar tiskajo, da omilijo pomanjkanje denarja, kar pa ne pomeni niti pare več vrednosti. Pred kratkim so zopet dali v promet za nekoliko sto milijonov bankovcev, takoj nato pa

proglasili, da je Narodna banka odklonila tisk novih bankovcev. Tiskajo denar, ker država porabi več kakor prejme, da pokriva primanjkljaj v državnem proračunu s papirnatim denarjem. In ako ne bi bilo te mesece suše, ki služi kot dober izgovor, bi se bila draginja kljub temu povečala zaradi novega natiska denarja.

Boj proti draginji je torej mogoč tudi iz navedenih vidikov. Naravno je, da proti naravnemu položaju proizvajalcev boj ni primeren, ker bi potem imelo to za posledico bojkot domačega trga, kar bi prineslo še hujše posledice. Vsak korak proti draginji mora biti umerjen na pobijanje spekulacije, organizacijo prehrane in na uvozno in izvozno trgovino. Kupičenje živil bi se moralo najstrožje kaznovati. Občine morajo organizirati prehrano ter dati potrebne pomočke na razpolago. Dvigati je treba konsumne organizacije in jim dati denar na razpolago. Dalje je treba nepotrebni uvoz in izvoz omejiti na one predmete, ki pospešujejo dvig domačega narodnega gospodarstva. Trgovanje s tujimi valutami pa mora opravljati država.

Padanje vrednosti denarja se pa more ustaviti samo tedaj, če se ga ne tiska več. Zaraditega je potreben državni proračun, ki krije izdatke s prejemki. Resnica je, da bi se državni proračun lahko v marsičem zmanjšal, toda gospoda na vladi nima zmisla za to. Obdavčenje je izvedeno skrajno neracionalno; obdavčeno je tisto, kar je v gospodarski krizi, tisto pa, ki prosperava, pa le malo. In lahko trdimo, da je davčni sistem največ kriv, da proračun nima ravnotežja. V tem tiči velika napaka sedanjega režima. Dokler se te napake ne odpravi, poleg tega izvede navedene naloge, ki so potrebne za pobijanje draginje, se ne izkopljemo ne mi ne država iz sedanje bede in propadanja.

Ne razburjajmo se, marveč delajmo!

(Razmotrivanja k bodočemu pokrajinskemu stranknemu zboru.)

Resen razredno zavedni sodrug ima, če opazuje proletarski pokret pri nas, silno mučen občutek, ker ne vidi v pokretu enotne zdrave vodil-

ne ideje, ki bi dajala smer celotnemu pokretu. Med proletarijatom se imenujejo nekateri socialisti, nekateri komunisti, nekateri zopet čisti idej-

ni socialisti, drugi pravijo ideja je vodnica proletarskega boja, tretji zopet, forma je ona zveličavna čarovnija, ki preobrača svet. Pri vsem tem pa pozabljajo, da je potrebno dvoje, in da je ideja programatična stvar, forma pa stvar taktike, torej da je ideja vodnica vsega pokreta v splošnem, forma, oblika pa odvisna od socialnih, političnih, v prvi vrsti pa od kulturnih razmer vsake dobe v meščanskih oziroma kapitalističnih krogih kakor tudi med proletarijatom. To so dejstva, ki jih ne izpremeni ne filozofija in ne demagogija.

Jasno je torej, da se more razpravljati o obeh vprašanjih, kadar hočemo govoriti o pospeševanju razrednega pokreta, in sicer o programu oziroma končnem cilju in pa o obliki in načinu našega boja. K vprašanju forme in taktike spadajo tudi minimalne zahteve proletarijata suksesivno izbojevati od sedanje družbe, to so v prvi vrsti politične pravice in socialna zakonodaja.

Z obžalovanjem moramo konstatirati, da se o teh vprašanjih v zadnjem času ni vodila prav nikakršna resna debata, čeprav je tako aktualna, kakor nobeno drugo vprašanje. Ako je kdo objavil članek, so ga drugi nahrulili kot intriganta in tolmačili članke s spretnim demagoštvom kot protiorganizatorične. Pred strankinim zborom pa ta metoda pobijanja pametnih misli in nasvetov ne bo smela več veljati. O stvari je treba razpravljati, o stvari

se je treba posvetovati prav temeljito, da si je za normalne ljudi jasna. In zdi se nam, da niti ne zado- stuje, če se o tem samo piše v časopisju, marveč je treba prijeti stvar temeljiteje, da vendar dobi programatična stran pokreta potrebno hrbitišče v socialističnih zaupnikih.

Pokrajinski strankin zbor se menda skliče letos. Ker so razmere tako silovito nekonsolidirane in ker taktika sedanjega vodstva pokrajinske politične organizacije prav v nikakršnem zmyslu idejno ne parira ne taktično ne agitorično dogodkov v politiki in gospodarstvu v državi, je potrebno, da se o do- sedanjem delovanju skliče pred kongresom neobvezna anketa socialistov v Sloveniji, zlasti zaupnikov organizacij in raznih strankinih mandatarjev, ki ustanovi teze k zgoraj navedenim smernicam v našem pokretu. Vsekakor je treba dati delavskemu pokretu duha, ideje, zavesti, da se bojujemo in organiziramo zaradi proletarskega cilja. Koncentracija te ideje je potrebna, da postane res prava vodnica in jedro, okolo katerega se naj zbira in organizira ves socialistični proletarijat.

V tem zmyslu predlagamo, da se skliče meseca novembra taka anketa za vso Slovenijo. Pristop nanjo imajo vsi zaupniki in mandatarji stranke, ki jim je na tem, da razredni pokret v tem zmyslu ozdravi. Razprave in nasvete kakor tudi priglasitve sodrugov, ki bi bili pripravljeni sodelovati v tem zmyslu, sprejema tudi naše uredništvo.

POLITIČNI PREGLED.

Ali je kriza v demokratični stranki ali je ni? »Jutro« nič več ne taji krize v demokratični stranki. Kriza je že stara. Zagrebški kongres jo je le povečal in spravil v akuten stadij. Pribičević hoče imeti obračun z Davidovičem, Ribarjem in drugimi demokrati, ki so kršili disciplino s tem, da so se udeležili kongresa, ki bi bil eventualno pripravljen izpremeniti ustavo. Nasprotstvo je postalo načelno. Pribičević ne priznava absolutno nobenih pogajanj s Hrvati ali Slovenci, Davidovič in njegovi pristaši so za dogovor in eventualno tudi za izpremembo ustave. Sejo demokratskega kluba so odložili, ker dr. Krstelj še posreduje med Pribičevićem in Davidovičem. Torej je sedaj kriza v demokratični stranki, in sicer akutna tako, da jim že zmanjkuje sape, čeprav so bili prej silno širokoustni.

Kongres intelektualcev v Zagrebu. Polemika o kongresu intelektualcev se je razvila v obsežno debato. Povedali smo zadnjic o kongresu svoje mnenje, ki ga i danes ne preklicujemo. Kongres intelektualcev je bila impozantna manifestacija proti sedanjemu režimu. Toda na kongresu pogrešamo dveh stvari: Prvič je kongres mnogo razpravljal, toda dal ni nikakršne precizne izjave, kakšen je cilj in kako naj se namen kongresa uveljavi? Večno, da so razmere nevzdržne, a

kongres bi bil moral podati tudi jasen načrt, kako naj se razmere izboljšajo, kako naj se doseže sporazum med Srbi in Hrvati, ter kako naj se izpremeni organizacija države in eventualno ustava. Takega programa kongres ni razvil, zaradi tega je odprta možnost obširnih polemik, ki utegnejo zvodeti. Kongres ni dal trdnega oporišča, na katero bi se opiral, od kongresa izvoljeni akcijski odbor in javnost. Dru- go važno dejstvo je, da je bila na kongresu velika večina udeležencev taka, ki lepo govori, kritizira in obsoja, toda ne dela. Kongres je sklenil resolucijo, ki je le okvirna, direktiva za obsežno delo, pravcati program, nekakšen problem. Ako torej intelektualci hočejo, da se na podlagi sklepov tega kongresa nekaj napravi, mora akcijski odbor izdelati podroben načrt ter krepko stopiti z njim pred javnost. Ako se vse to ne zgodi, bo ostal kongres le rahel spomin na razmere, plodu pa ne bo rodil nikakršnega.

Zunanji minister se vozi po željah z zdravo valuto in zdravim, urejenim prometom. Če gleda po svetu z odprtimi očmi, posluša po svetu z odprtimi ušesi, bo nabral morda kakih nasvetov za svoje beograjske tovariše, katerim bo stresel nabrane nasvete iz svoje »potne« torbice — v premišljevanje in upoštevanje. Bojimo se le, da bo dinar

Glede na čitajočo publiko in gmotno stran listov so morali biti ti poslednji pisani čim bolj poljudno ter razpravljati predvsem o konkretnih dnevnih zahtevah (n. pr. o suvereni narodni skupščini; o občinski, srezi in okrožni samoupravi; svobodi tiska, zborovanja in združevanja itd.), dočim sta prinašali čiste in načelne socialistične razprave reviji »Rad« (1875 in 1876) in pozneje »Straža« (1877 in 1878).

Kakor je bil Markovič ustanovitelj srbskega socialističnega tiska, tako je bil tudi ustanovitelj prvih srbskih gospodarskih organizacij, ki naj bi pripravljale ob enem pot političnim organizacijam srbskih socialistov. Res je, da v zemlji brez industrije še ni mogel z njimi ustanoviti socialistične stranke, a vzbudil in dvignil je smisel za organizirano politično in gospodarsko življenje, ki je priborilo potem radikalnem take triumfalne zmage. Ker ni bilo delavstva, je zbral in organiziral l. 1870. v Belgradu siromašne male obrtnike, jim predaval in vodil v njihovi zadruzi pisarniške posle. Tako je osnoval takoj po svojem prihodu v Srbijo dve produktivni in eno konsumno zadru- go v poznejših letih pa še več drugih. Umevno je, da je bilo potrebno za takó delo silne potrpežljivosti, požrtvovalnosti in vere, kajti povsod je

že prve mesece naletel na nepremagljive težkoče in razočaranja. Nezmožnost članov na eni strani in prevelika njihova lakomnost na drugi strani sta pokopali mnogo lepih ustanov in načrtov, vendar je bila s tem zadružna ideja prinesena tudi v Srbijo, kjer se je potem polagoma vendarle razvijala in porajala svoje lepe sadove.

Več sreče je imel Markovič s snovanjem delavskih podpornih društev za slučaj bolezni in smrti. Najprej sta bili osnovani »Društvo tipografskih delavcev« in »Društvo krojaških delavcev«, ki obstojita še danes; več drugih podobnih društev se je pa polagoma razšlo oziroma preosnovalo. Vsa ta društva je ustanavljal Markovič kot pripravo za sindikalne delavske organizacije, na katere je mislil že tedaj in z njimi je položil temelj razrednim bojnim delavskim organizacijam v Srbiji.

Važno je dalje Markovičovo delo med dijaštvom, katerega je vedno navajal k študiju realnih predmetov, da bi deželo tako čim prej gospodarsko dvignil; mlajše in sposobnejše prijatelje med dijaštvom je pa pritegoval k prevajanju najvažnejših del socialistične literature na srbsčino. Potom dijaštva in lastnega književnega delovanja je tudi odločilno vplival na razvoj lepe srbske

literature, ker je zanesel vanjo nove ideje in ji tako razširil obzorja.

To njegovo vsestransko in neumorno delovanje mu je prineslo veliko število navdušenih pristašev, iskrenih prijateljev in zvestih učencev. Na njegovo stran se je postavila tudi opozicionalna skupina Adama Bogosavljeviča v narodni skupščini in iz te skupine se je po izvolitvi Nikole Pašića, v mladosti navdušenega socialista, razvila pozneje tako mogočna radikalna stranka.

Gibanje, ki ga je započel Markovič, pa tudi po njegovi prezgodnji smrti ni zaspalo. Radikalna stranka je postala polagoma sicer izrazito meščanska stranka, ohraneča le Markovičev politični program, a posamezni člani ožjega Markovičevega kroga, ki so svojega učitelja naravnost oboževali, so propagirali njegove ideje dalje, deloma po drugih političnih strankah, deloma pa neodvisno od njih, dokler niso bili dani tudi materialni pogoji za ustanovitev posebne delavske socialistične stranke, o kateri je sanjal Markovič vse življenje in kateri je položil on tudi že vse idejne temelje in pogoje.

(Dalje.)

do njegovega povratka tako padel, da mu bo zmanjkalo za vožnjo.

Konkordat z Rimom sklene naša država. Odbor je že dovršil svoje delo.

Radikalci zagovarjajo Pribičevića. »Tribuna« se odločno zavzema za Pribičevića in njegovo politiko. Ali hoče s tem pospeševati razkol v demokratski stranki ali dela to načelno, to je pa drugo vprašanje.

»Jutro« pripravlja javnost na vojno. V sredo je obravnavalo »Jutro« v svojem uvodniku orientsko vprašanje. Najprej pojasnjuje konflikt med Anglijo in Francijo v tem vprašanju ter skuša dokazati, kako čednostno politiko ima Francija, nasprotno pa Anglija skuša nasititi svojo samopašnost in hujska Bulgarijo na vojno. Paris, pravi, je odločno proti vojni. Tudi naša država je proti vojni, toda Grke moramo braniti, če bo kdo hotel izpremeniti status quo ali nam delati krivico; takrat smo jo pa pripravljene braniti. Naš narod je pripravljen braniti naše interese z največjo odločnostjo. Končno še enkrat naglašajo, da so Angleži tisti, ki hočejo vojno (torej mi bomo šli v vojno zato, da preprečimo angleško intervencijo v interesu Francije?) s Turčijo. Krona vsega pa je trditev, da minister Ninčić odklanja vsako intervencijo. — In »Jutro« nam utegne v treh ali štirih tednih povedati, da so naši interesi v nevarnosti.

Muslimani pristavljajo zopet svoj lonček. — Minister Omerović je zahteval na seji ministrskega sveta, da se izplača ostanek za hak, ki znaša 55 milijonov dinarjev. — Finančni minister je pristal na izplačilo 20 milijonov, toda pod pogojem, da odstopi minister za trgovino Viličić 7 milijonov, ki so določeni za zgradbo trgovinskega ministrstva. Zanimivo bo, kako bo dobil finančni minister denar za to izplačilo in kako bo dobil denar za uradniške doklade. — Ja, ja, plačani ljudje so danes reprezentanti režima in naših razmer.

Pred vojno? Splošen konflikt je nastal zaradi tega, ker so bili Grki tepeni ter se je turško vprašanje zasukalo drugače kakor sta prvotno želeli Anglija in Amerika. Zlasti Anglija, ta gospodarica vseh važnih morskih potij, se čuti vrlo interesirano na Orientu, prav posebno pa na tem, kdo bo gospodar Carigrada in morskega prehoda iz Črnega v Egejsko morje. Ker je Francija ljubosumna konkurentka v tem vprašanju, sta Anglija in Francija pridno na delu, kako bi ta ali ona povečali svoj vpliv v spornem teritoriju. Ves svet je vznemirjen, vsa diplomacija je na delu, vrše se spletke, kupčije, zarote in vse, kar je po morali diplomacije dostojno in nedostojno. V Belgradu pa ne vedo ničesar. Ne vedo, kako se utegne razviti orientsko vprašanje, ne vedo, kaj se sklepa zunaj in kaj bodo povedali kralj, ministrski predsednik Pašić ter minister za zunanje stvari, ki se te dni mude zunaj v centrih držav, ki se interesirajo za Orient. Pred to negotovostjo je danes vsa naša javnost. Turki sicer niso pred našim pragom, vendar je pa vprašanje vojne na tehtnici, oziroma odvisno od tega, kaj zahtevajo, na drugi strani, kaj nudijo odločujoče sile diplomatom in politikom. Vrlo utemeljena je sumnja, da tudi jugoslovanski političarji iščejo stikov za imperialistični pohod proti Turkom. Reakcionarni režim, ki vlada sedaj, je po svoji naravi vladohlepen ter smatra, da, če izvojuje v tej zmedeni zunanji politični uspeh, s tem trdneje sede v sedlo, kar pa v bistvu ne bo resnično. Ako nastane vojna, bo dolgotrajnejša in se bo razširila ter zahtevala ogromne žrtve. Namesto da bi vlada uredila notranje gospodarske razmere, zadovoljila prebivalstvo s potrebnimi ukrepi glede na politične in gospodarske razmere, išče po svetu potov, kako bi se uveljavila v svetovni politiki. Ako bi bila vlada pa jasnem v računih z orientskim vprašanjem, bi to povedala, ker pa ni, lepo molči in s tem še bolj vznemirja državljane.

Oriensko vprašanje se razvija normalno razen, da se prirejajo pokolji in požigi po raznih prizadetih krajih. Kemal paša je sam predlagal zvezi narodov, da naj posreduje za mir. Izjavil je, da bo spoštoval svobodo morskih ožin Bospora in Dardanell ter zahteval, da se na mirovno konferenco povabi tudi Rusija. Rusija grozi z vpadom, če ne bi se vpoštevale nje ambicije. Anglija pa sklepa o tem, da bi sama branila Carigrad in prodiranje Kemalovih čet, proti čemur je zopet v Parizu velik odpor. »Matin« pravi med drugim, da si balkanske države žele drago kupljeni mir ter obsoja angleško imperijalistično politiko v Orientu, ki more imeti za svetovni mir samo slabe posledice. Amerika skuša vplivati na Anglijo, da se izogne vsemu, kar bi utegnulo povzročiti novo svetovno vojno.

Orient — trd oreh. Med angorško vlado v Mali Aziji (pravzaprav Turčijo) in Rusijo je od 1. 1921. pogodba, po kateri je Dardanelska morská ožina svobodna za trgovske ladje, ki se definitivno šele sklene z državami, ki meje na Črno morje. Pogodba med Rusijo in Kemal pašo je zadeva, ki stremi za tem, da se interese angleškega in francoskega jerobstva. V trenutku dobiva tudi Rusija vpliv na razvoj dogodkov ter je Angliji že sporočila, da ne prizna nobenega dogovora glede Orienta, ki bi kršil ta dogovor. Rusija je soseda Turčije, Anglija pa je daleč proč, zato skušata Anglija in Francija ohraniti kot zaveznice Rumunijo, Bulgarijo in Jugoslavijo, da bi se te države, ki se danes še tudi boje ruskega vpliva in premoči nad Carigradom, služile kot avantgarda in operacijska baza, če bi bilo treba v interesu Anglije in Francije pričeti vojno s Turčijo eventualno tudi z Rusijo. Vprašanje je le, če bo Rusija s svojimi imperialističnimi načrti mogla prodrati z ozirom na svojo konstitucijo ali ne. Oriensko vprašanje torej s svetovno vojno še ni bilo rešeno.

Anglija straši. Anglija publika v svet, da ima že pripravljene čete v Afriki in Avstraliji, s katerimi bo zavojevala nad Turki. Danes se vleče tak bavbav, če pa bodo postali angleški vojniki tako malo vneti za interese angleških kapitalistov, kakor so bili grški v Mali Aziji za interese grških megalomanov, pa ne bo več zalegel tak bavbav.

Wranglovci so nevarni, če je resnica, kar poroča časopisje. V Bulgariji so namreč odkrili, da je hotel Wrangel napraviti revolucijo v Bulgariji, da bi potem tvorila Bulgarija operacijsko bazo za vojno proti Rusiji. Ta Wrangel, propagandist za monarhizem v Rusiji, ima svoj vojaški štab, oboroženo vojaštvo in močno organizacijo, ki precej velja razne države. Omenjamo ob tej priliki, da je taka množina tujega oboroženega vojaštva v državi tudi zaradi tega neoportuno, ker ga vsak poljuben sistem ali režim lahko izrabi proti lastnim državljanom. Deloma to že danes občutimo, ker te ljudi vriva oficijozna javnost na mesta, za katera niso sposobni in imamo doma dovolj porabnega človeškega materiala.

Vojna konvencija male antante. »Vossische Zeitung« je objavila besedilo tajne pogodbe, ki so jo podpisali v Marijinih Laznih državniški male antante. Ta pogodba ima vojaški značaj in so jo podpisali dr. Beneš za Češkoslovaško, Nikola Pašić za Jugoslavijo, Duca za Rumunijo in Narutowicz za Poljsko. Pogodba se glasi: »1. Pogodbene stranke se obvezujejo, da bodo s skupnimi silami branile »status quo« v Srednji in Vzhodni Evropi. 2. Vsako ogroževanje ene ali več držav se bo smatralo kot ogroževanje male antante. 3. V slučaju, da bo ena ali več pogodbenih držav primorane k intervenciji proti drugim državam v zaščito svojih interesov, se zaveznice vnaprej obvezujejo, da se bodo medsebojno o tem obveščale ter se sporazumevale o modalitetah skupne akcije. 4. Vse upravičene reklame

pri drugih državah se bodo vršile skupno in sporazumno. 5. Pogodbene stranke se obvezujejo, da se bodo v slučaju vojne medsebojno podpirale z vsemi svojimi vojaškimi silami in z vsemi razpoložljivimi sredstvi. 6. Ta pogodba se ne da v javnost.« — Prav lepa pogodba, ki garantira, da bomo imeli zopet veliko vojno, če prilika nanese, da se diplomati skregajo.

Nemiri v Bulgariji. V nedeljo dne 17. t. m. sta priredili v Trnovu stranka zemljoradnikov in bulgarski meščanski blok, protestne shode glede vlade Stambolinskega. Meščanski blok tvorijo demokrati, narodni progresisti in radikalci v ta namen, da vržejo zemljoradniškega ministrskega predsednika Stambolinskega. Odločilni boj traja že eno leto. V poslednjem času pa je blok razvil živahne agitacije. Zaraditega so se pričeli gibati tudi zemljoradniki. Za trnovski shod so blokaši razvili silno agitacijo, tako, da je bila udeležba od obeh strani velika, vendar so pa bili zemljoradniki v večini. Že na vožnji v Trnovo so bili blokaši v veliki nevarnosti, ker je bilo povsod po postajah zbrane mnogo zemljoradniške množice. Zemljoradniki so bili oboroženi s kosami in drugim orodjem. V Trnovu so blokaški shod razbili in potem imeli zemljoradniški shod, na katerem je bilo nad 30.000 ljudi. Blokaši so zbežali. Bulgarske vesti pripovedujejo, da so blokaši v zvezi z Wranglovci. Zemljoradniki so napadli vlake ter zahtevali aretacijo bivših ministrov. Zemljoradnike je pomirjeval med potjo minister Daskalov ter obljubil, da se bivši ministri postavijo pred sodišče. Shod zemljoradnikov je sklenil, da se morajo aretirati bivši ministri vojnih kabinetov Danev, Gešov, Malinov in Kosturkov; dalje naj narodna skupščina sklene obtožiti krivce katastrofe leta 1918.; izdela naj se zakon za zaščito države. Bulgarska vlada je aretirala ministre bivših vojnih kabinetov. Kljub temu kakor so imele demonstracije obsežen značaj, ki jih je najbrže vlada forsirala, se je vpošstil zopet mir. Demonstracije in nemiri niso imeli revolucionarnega značaja, marveč vsi ti dogodki so le politični boj zemljoradniške vlade na eni strani, na drugi pa pravtako reakcionarnega meščanskega bloka.

Madžarska je sprejeta v Društvo narodov. Madžarska je znala

vedno delati zase veliko reklamo. Pred vojno je veljala kot razvita, bogata dežela. Po vojni je izgubila velik del ozemlja, nad katerim je prej gospodovala štefanska krona. Sedaj je zaprosila za vsprejem v društvo narodov in je bila sprejeta, in sicer soglasno. Društvo narodov je družba, ki ni našega kova, zakaj, če bi bilo društvo narodov pogledalo na dogodke, ko je na Madžarskem vladal kruti beli teror, potem na spletkarsko politiko teh reakcionarnih magnatov, bi bilo sprejem odklonilo. Madžare so sprejeli v društvo narodov, ker take člane žele in potrebujejo.

Avstrijska socialno demokratična stranka sklicuje na dan 31. oktobra in naslednje dni svoj strankin zbor na Dunaju.

Avstrija dobi posojilo. Zveza narodov je na intervencijo avstrijskega kancelarja dr. Seipla in ministra za zunanje stvari dr. Grünbergerja dovolila Avstriji kredit v znesku 28 milijonov funtov šterlingov, kar je za avstrijsko gospodarstvo ogromna vsota. Pogoji tega posojila so tajni, ker se avstrijska vlada boji protiajitacije. Vsekakor pa bo nova banka, ki je morala izpremeniti statut, pod strogo kontrolo interesentov.

Nemška socialna demokracija šteje po poročilu na strankinem zboru v Augsburgu 1.174.105 članov. Velika armada je to, zaraditega ima tudi velik politični vpliv.

Stinnesova industrijska skupina, ki je podjarmila že velik del nemške in inozemske industrije, je sklenila s francosko družbo de Lubersac pogodbo, da se bodo plačevale reparacijske obveznosti v blagu. Za gospodarstvo je to važno, ker se bo odtezalo Nemčiji premog in železo. Francija pa bo na ta način lahko pozidala porušene kraje. Značilno je pri tem, da tisti krogi, ki so pobijali Rathenau in Wirthov načrt, ki je bil precej sličen temu, ta načrt odobravajo, dasi se odteguje sedanji državni kontroli, kar pri onem ni bilo. Socialni demokrati načelno niso proti načrtu, toda Stinnesu ne zaupajo, ker so prepričani, da bo Stinnesova skupina to pogodbo silno izkoriščala v gospodarsko škodo Nemčije.

Na Irskem se še vedno vrše boji med uporniki in vladnimi četami. Uporniki imajo celo lepe uspehe.

DNEVNE VESTI.

Kakšna mora biti organizacija? O tem vprašanju in pa o vprašanju na čem mora sloneti, o tem se pri nas ne sme govoriti niti ne pisati. Mi stojimo kljub temu na stališču, da je organizacija brez duševne sile, brez ideje nezmožna za razvoj, zato zopet in zopet naglašamo, da mora imeti vsaka organizacija program, idejo, cilj, ki privlači, prepričuje in ima bodočnost; možnost idejnega razvoja. Le organizacija, ki jo vzdržuje in vodi ta princip, je zdrava, vsaka druga organizacija je bolna in mora propasti, ker demagogija, klepetavost, obrekovanje in opravljanje oseb, ki se je danes ugneznilo v vse stranke, ne more nikdar biti ona sila, ki bi dala organizaciji trajno življenje. Ako bi mi hoteli pisati tako o osebnostih, o redu in osebah, bi tudi lahko pisali, lahko si izmislili in s tem farbali javnost. Toda mi smo mnenja, da je morala ali etika tudi nekaj, in da to, kar se imenuje jasni računi, lahko tudi niso jasni računi, marveč so le domišljija, laž, zmeta, naivnost, neumnost ali še kaj hujšega. To ni ideja. Vsi taki pojavi so nezdravi. To bo prej ali slej spoznalo tudi delavstvo ter obsodilo obrekovanje in podlo podtikanje v politiki in organizacijskem delu. Pregovor pravi: Kdor je sam grd, vidi vse grdo.

Narod napoveduje ločeno korakanje starinov in mladinov ob ljubljanskih občinskih volitvah. Tej napovedi seveda nihče ne veruje, kdor pozna krvno, dolgoletno sorodstvo obeh, četudi sedaj trenutno sprtih bratcev. — Prepričani smo, da bodo

mladini vjeli s krilatice »bela, napredna Ljubljana« vseeno dr. Trillerja in njegove druge tudi takrat še na svoje limanice. Mladini pa bodo pogoltnili tudi to, zanje seveda trdo kost, da bodo kandidirali za župana magari Trillerja samega. Mu bodo že takrat izpodmaknili stolček, ko bodo zopet prikrojili občinski volilni red po sporih v stranki povzročenim razmeram.

Volilna pravica nedržavljanov. Po novem volilnem redu imajo pri nas volilno pravico tudi Slovani nedržavljanji. Načelno ta pravica nedržavljanom ni nobena pregreha, pač pa je tu nekaj nenaravnega ta volilna pravica, ker so jo uvedli zaradi velikega števila Wranglovcev v naši državi, na katere računajo, da bodo volili s sedanjim režimom. V tem tiči nemoralna. Po našem mnenju bi z ozirom na ta moment volilec tuji državljani storili najbolje, če bi sploh ne volili, ker jim potem nihče ne bo mogel očitati, da so dosegli volilno pravico po protekciji, pravico, ki v meščanski družbi ni običajna in ima vse znake politične kupčije, da oškoduje volilce državljanje.

Shod državnih nameščenk in soprog državnih uradnikov se je vršil v torek popoldne v Ljubljani. Na shodu je bila sprejeta resolucija, ki opozarja na bedno stanje državne uradništva ter zahteva, da se takoj sklene pragmatika ter regulirajo draginjske doklade, da se pospeši akcija za znižanje cen, da se draginjske doklade stopnjujejo z naraščajočo draginjo ter da se uradni-

štvu dovoli enkratni nabavni prispevek. — Žalostna je usoda uradništva, to je resnica; a tudi popustljivost in potrpežljivost uradništva je velika. Razmere, v katerih danes živi uradništvo, so silno slabe in še v doglednem času brezupne. Kaj ko bi državna vlada raje pritislila spekulante in verižnike, ter dala uradništvu, kar mu gre? Zgodovina »gospodarske politike« nam kaže, da je tam dosti denarja.

Te dni so pričeli zopet s poukom na naših ljudskih in srednjih šolah. Obenem pa so sporočili listi, da bodo nekatere eskurendne šole vsled varčevanja v proračunu opuščene in nekateri nadzorniki razrešeni svojih »dužnosti«. — Nam se zdi, da pomeni ta korak nazaj, »naprednemu« učitelstvu pa najbrže korak naprej v ljudski izobrazbi. — Vsaj »Učiteljski Tovariš« o tem ničesar ne poroča in skupščina na Bledu ni imela časa, premotriti položaj šolstva s proračunske strani. Sokolstvo je imelo na skupščini pač prvo mesto — ne pa šola in stanovski interesi.

Zakon proti draginji. Zakon proti draginji bo posebna specialiteta. V odseku za predlaganje odredb proti draginji so ministri Kumanudi, Zerjav, Pucelj in Vilovič. Zedinili so se baje v tem, da vlada pospešuje večjo produkcijo, to je rodovitna zemlja ne sme ostati neobdelana, zmanjšati se morajo stroški, preskrbeti se mora obrtni kapital in določiti pomožni sklad za siromašne kraje. — Ta načrt je imenovalo »Jutro« akcijo proti draginji? Kako se smeš s tem. Odredbe, ki jih namerava vlada izvesti, če je to resna inicijativa, so problematične vrednosti, ki tekot let dvignejo narodno gospodarstvo posedujoče družbe, nikakor pa ne akcija proti draginji, ki je nujna stvar. Računate pač z navnimi čitatelji.

Ministrstvo za socialno politiko je izdelalo pravilnik k zakonu o pobujanju draginje. Pravilnik določa predvsem, katere življenske potrebščine smatra za neobhodno potrebne, pa za katere potrebščine velja izdelani pravilnik. — Precej energično poseže v doslej običajni način skrivanja zalog živil in potrebščin. Zato bodo seveda rebelirali trgovci, stebrov države, delavstvo pa bo moralo s protiidarom onemogočiti najmanjše popuščanje izvršujočih oblastev. Draginje seveda tudi pravilnik še ne bo pobil.

Delavska zbornica je imela v nedeljo svojo plenarno sejo, na kateri se je sprejel proračun, odobrila pravila in pravilnik. Demokratiški delegati so izzvali nepotreben konflikt. Zahtevali so, da se za zasebne

nameščence rezervira v vseh zastopstvih nekaj mest. To stališče teh nameščencev je krivo, ker bi potem morali dati še mnogo drugim močnejšim strokam vsaki svoje zastopstvo. Ako hočejo biti primerno zastopani, naj se postavijo na delavsko stališče, delajo z delavskimi organizacijami, pa bodo vedno primerno zastopani pri vseh korporacijah. Vnaprej je pa težko razdeljevati zaupniška mesta tako, kakor hočejo ti ljudje.

Osebnost vest. Kakor čujemo, bo imenovan za ravnatelja ljubljanske bolnice mariborski docent Dr. Ivan Matko. — Nam se zdi ta vest, če že ne povsem neverjetna, vsaj pa preuranjena za deset let.

Šestdesetletnica smrti mariborskega škofa A. M. Slomška bo dne 24. t. m. Slomšek je bil slovenski vzgojni in nabožni pisatelj.

Štirinajst let je minilo v sredo, odkar so bile velike demonstracije v Ljubljani, pri katerih je avstrijska soldateska ustrelila na šolskem trgu tiskarja Lundra in dijaka Adamiča.

40 letnica Jurčičeve smrti. Pisatelj Jurčič je bil rojen na Muljavi na Dolenjskem dne 4. marca 1844 ter je umrl pred štiridesetimi leti. Njegove spise narod še danes rad čita.

Obletnica Borštnikove smrti. Danes je tri leta, odkar je umrl gledališki umetnik Ignacij Borštnik, ki je deloval zlasti v Ljubljani in Zagrebu.

Poštnina se zopet zviša za sto odstotkov. Tako je sklenil minister pošte.

Učni tečaji društva zasebnih nameščencev v Ljubljani. Da nudi društvo svojim članom možnost vsestranske stanovske izobrazbe in da obenem goji čut skupnosti med zasebnimi nameščenci, bo v najkrajšem času priredilo celo vrsto učnih tečajev in sicer: za stenografijo, korespondenco, knjigovodstvo, računstvo, srbo-hrvaščino in tuje jezike (nemški, italijanski, eventualno tudi francoski, angleški in esperanto). Poleg teh tečajev bo priredilo društvo tudi plesni tečaj. Vršila se bodo tudi poljudno znanstvena predavanja o najrazličnejših predmetih. K tem predavanjem bo vstop za vsakogar prost. Nadalje namerava društvo čimprej urediti svojo čitalnico, kjer bodo članom vsak dan na razpolago najrazličnejši časopisi in revije. Tečaj se odpre začetkom oktobra. Prijave sprejema ob delavnikih vsak dan tajništvo Društva zasebnih nameščencev v Ljubljani, Cesta na gorenjsko železnico 6 (nasproti tvrde Gregorc & Ferlič). Uradne ure so od 9.—13. in 17.—19.

Občni zbor slovenske socialne matice bo v soboto 30. t. m. ob 8. uri zvečer v posvetovalnici na ljubljanskem magistratu.

Socialni vestnik.

Stavka kovinarjev v Štorah. Pretečeni teden so stopili v stavko kovinarji v Štorah. Plače so bile tako mizerne, nizke, in so daleč zaostajale za plačami enako kvalificiranih delavcev drugih podjetij, da delavstvo ni moglo več niti životariti. V Štorah so bile sploh ves čas po vojni najslabše razmere. Podjetje je dosledno odklanjalo vsako zboljšanje materijelnega položaja in dosledno skušalo uvesti v obrat suženjsko izrabljanje delavčevih sil. Sodrugi v Štorah bodo boj ugodno izbojevali, ker so za boj odločni in dobro pripravljani.

Stavka mizarskih pomočnikov, ki je trajala nad šest tednov, se je končala. Do sporazuma je prišlo med delodajalci in delojemalci potom posredovanja Zveze industrijev, in sicer se je doseglo od K 5.— do K 7.50 na uro, deloma še več, poleg tega še nekaj drugih ugodnosti. O samem poteku stavke mislimo, da ni treba razpravljati, ker itak naš uspeh dokazuje, da je delavstvo lesne stroke v sedanjih težkih časih na svoji višini. S tem pa še ni vse dovršeno; treba bo še veliko truda in napora do končnega osvobođenja vsega delavstva. Po izbruhu ljubljanske stavke je sledila še celjska in izprtje delavstva v Jelendolu. Tu vmes pa je imelo po našem mnenju roke tudi provokaterstvo, katero je to pot vgriznilo v kislno jabolko nad solidarnostjo lesnega delavstva, ker moč se ne meri po številu članstva, ampak po njegovi zavednosti. Pravi prijatelj se spozna v nesreči, to smo tudi mi predvsem spoznali v tej stavki. Vse one, ki so nam to in ono predbacivale, smo spoznali; tako na primer »Eksekutorja progresije« z njegovimi 75 parami in še več drugih njemu enakih. Vso čast pa moramo izrekati jugu, predvsem Belgradu, Zagrebu in Subotici, ki so nam veliko pripomogli s svojo materijelno pomočjo, tako, da smo vztrajali do konca, enako zahvalo pa izrekamo tudi vsemu delavstvu Slovenije, ki je moralno in materialno pomaglo do zmage. Lesnemu delavstvu širom Jugoslavije pa kličemo: strnimo vrste v eno močno bojno črto, da nas ne bo ustrašil nikak boj pa bomo z lahkoto premagali vsako oviro, ki bi nas zadrževala na našem pohodu proti kapitalizmu. Kritika in zabavljanje nas vodi samo v pogubo, zatorej sodrugi

k delu, ker le resno delo nas vodi k vstajenju. — Mizarji, kateri so med stavko odpotovali v druge kraje, naj se vrnejo na delo.

Ostravski rudarji v Čehoslovaški so v mezdnem gibanju.

Glasovi naših prijateljev.

Gnoj. »Naprej« od srede piše, da je v Ljubljani enkrat gnoj, v Mariboru pa dvakrat (misi s tem socialistični organizaciji). Zdi se nam, da je gnoj tam, kjer morajo govoriti o njem, pri nas ni potreba. O organizacijah delavskih pa to že celo ne velja, ker ima vsaka delavska organizacija dobro jedro in najboljši namen in nikakor ne gre, da bi neresni ljudje psovali na tak način organizirano delavstvo.

»Naprej« prinaša v četrtek članek o s. E. Kristanu, ki ima očiten namen pokazati Kristana kot slabega socialistu. — Če bi bili vedeli mohamedanci, da bo živel na svetu v dvajsetem stoletju tako »pravičen« sodnik kakor je »Naprejev« članek, bi bili Mohamedanci pobili ter pričakovali njegovega prihoda na svet do dvajsetega stoletja, da bi oznanjal neskončno pravičnost Alaha.

Moje mnenje. V svoji prvi polemiki s članki »Moje mnenje« smo trdili samo to, da absolutno pravega mnenja ni. Za to trditev pametnim ljudem ni treba nobenega dokazovanja. Kar se pa tiče člankov samih in pisatelja tistih člankov, o tem pa naj sodi razumno čitatelstvo samo. Polemika s hudobno demagogijo pa ni za resne ljudi; zato na podtikanje ne bomo več odgovarjali. Ljudem namreč ne gre za stvar, ampak le za to, da vzame svojemu nasprotniku ugled. Etika in socializem je tudi vprašanje, ki se lahko skupaj obravnava. Pa tudi tukaj ni absolutno pravega mnenja.

Izdajatelj »Napreja« Brnot ali kdo drugi pogreva dan za dnem staro laž, da so v stranki vedno odločale samo posamezne osebe. Ta trditev je zlobna laž. Naša stranka je imela že več kot pred tridesetimi leti svoje odbore, ko še Brnot sanjal ni o socializmu in tudi zadnji čas, ko je Brnot še drugod plesal kankan ne pa v socialističnih vrstah. Da, da, socializem in socialistično prepričanje potrebuje izkušnje in vzgoje. »Rekrutenabrijtunga« za socialistično prepričanje ne zadostuje!

Izdajatelj in odgovorni urednik dr. L. Perič. Lastnik Konzorcij »Zarje«. — Tiska tiskarna J. Blasnikova nasl. v Ljubljani.

Prva narodna jed

so bile že pred vojno

testenine

„Pekatete“?

in kakor kaže kmalu ne bo hiše med našim ljudstvom, kjer jih ne bi uživali

Oblačilnica za Slovenijo r. z. z o. z. v Ljubljani.

Zadružna centrala za manufakturo en gros en detail.

!! Zgolj prvovrstni češki in angleški izdelki !!

Skladišče v „Kreslji“, Lingarjeva ulica 1. — Prodajalna na drobno v Stritarjevi ulici št. 5. — Podružnica v Somboru (Bačka), Aleksandrova ulica št. 11. — Upoštevajte pri nakupih!

Najboljše in najvarnejše naložite svoje prihranke v

Hranilnem oddelku

!! Delaj, zbiraj, množi in vlagaj !!

Konsumnega društva za Slovenijo, Ljubljana.

Obreštuje hranilne vloge po vloge proti 1/2 l. odpovedi po

5 1/2 %
6 %

brez odbitka rentnega in invalidnega davka

Poštni predal št. 13.
Telef. Int. št. 178.

Pošt. ček. rač. št. 10.532.
Brzj. nasl. „Kodes“ Ljubljana

Vloge se lahko vplačujejo osebno ali pa potom položnic v centrali v Ljubljani ali pa v podružnicah: Celje, Štore, Rogatec, Litija, Kamnik, Tržič, Radovljica, Borovnica, Gorje, Koroška Bela, Sava, Jesenice, Mojstrana, Kranjska gora, Ljubno, Pragersko, Ptuj, Maribor, Ribnica na Pohorju, Fala, Št. Lovrenc na Pohorju, Guštanj, Prevalje, Leše, Mežica, Črna I., Črna II.

Hranilni kapital K 5,000.000. Vlagajmo prihranke v lastno hranilnico!